

บทที่ 5

สรุป

การศึกษาด้านการงานอาชีพในยุคสมัยก่อนที่จะมีระบบการศึกษานั้น บ้านและครอบครัว เป็นสถานที่ให้การศึกษาที่สำคัญที่สุด โดยผู้มีความรู้ความสามารถในทางใดก็จะถ่ายทอดให้บุตรหลานหรือผู้มาฝากตัวเป็นศิษย์มีความรู้ความสามารถในทางนั้น ส่วนสถานที่ให้การศึกษาที่สำคัญรองลงมาคือวัดและวัง โดยที่คนไทยสมัยก่อนมักส่งบุตรหลานที่เป็นชาย เข้าศึกษาวิชาการทั้งทางโลกและทางธรรมจากพระภิกษุในวัด ซึ่งก็จะทำให้ได้มีความรู้ในทางอาชีพไปด้วย ส่วนวังและราชสำนักนั้นก็ถือว่าเป็นแหล่งวิทยาการชั้นสูง ซึ่งประกอบไปด้วยนักปราชญ์ราชบัณฑิตต่างๆ จึงมีคนไทยจำนวนไม่น้อยที่ส่งบุตรหลานเข้าไปอยู่รับใช้เจ้านายและขุนนางในวัง ซึ่งก็จะทำให้มีโอกาสเรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิทยาการต่างๆ รวมทั้งวิชาอาชีพ

การศึกษาวิชาอาชีพในสมัยโบราณนั้น เด็กชายจะมีโอกาสมากกว่าเด็กหญิง ซึ่งส่วนใหญ่จะเรียนรู้เกี่ยวกับหน้าที่แม่บ้านการเรือนจากมารดามากกว่าวิชาอาชีพอื่นๆ โดยทั่วไปแล้วการศึกษาวชิชาอาชีพของคนไทยในยุคสมัยต่างๆ ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก นอกจากจะได้รับอิทธิพลทางอาชีพจากชาติอื่นๆ ดังเช่นในสมัยสุโขทัยนั้น พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงจ้างช่างชาวจีนมาเป็นครูสอนการปั้นถ้วยชามสังคโลก ซึ่งต่อมาก็ได้กลายเป็นอาชีพใหม่ที่สร้างชื่อเสียงให้แก่กรุงสุโขทัย ส่วนสมัยกรุงศรีอยุธยา ก็มีชาวต่างชาติ ที่เข้ามาเมืองไทยด้วยจุดหมายต่างๆ ได้นำความรู้และวิทยาการใหม่ๆ เข้ามาเผยแพร่เป็นอันมาก เช่น ชาวโปรตุเกสได้นำความรู้ในการต่อเรือกำปั่นและการทำขนมที่ปรุงด้วยไข่เข้ามาเผยแพร่ ชาวฮอลันดาเผยแพร่ความรู้ในการเดินเรือ ชาวจีนเผยแพร่ความรู้ในทางค้าขาย และเจ้าพระยาวิชาเยนทร์ ฝรั่งเศสได้นำความรู้ในการพระราชาราชการในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชก็ได้เผยแพร่เทคนิคการก่อสร้างอาคารแบบตะวันตกและการฝังท่อประปา ส่วนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นมิชชันนารีชาวอเมริกันก็ได้นำวิทยาการต่างๆ เข้ามาเผยแพร่แก่เจ้านายและขุนนางไทย ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้านการงานอาชีพของคนไทยในสมัยนั้น เป็นอันมาก

ลักษณะเด่นเกี่ยวกับ เรื่องการงานอาชีพก่อนมีระบบการศึกษาในยุคสมัยต่างๆ นั้นได้แก่ การทำเครื่องสังคโลก และการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมและปฏิมากรรมทั้งงดงามล้ำค่าในสมัยสุโขทัย การรับวิทยาการจากชาวตะวันตกและการเขียนตำรับตำราเกี่ยวกับการงานอาชีพออกเผยแพร่

แพร่แก่ประชาชนในสมัยกรุงศรีอยุธยา การรวบรวมสรรพวิชาความรู้ต่างๆ จารึกลงในแผ่นศิลาที่ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม กับการที่นางเฮส. จี. แมคฟาร์แลนด์ ตั้งโรงเรียนสอนวิชาชีพแก่สตรี ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ส่วนหลักสูตรการงานอาชีพในระบบการศึกษา เกิดขึ้นเนื่องจากการที่ผู้นำทางการศึกษา ในสมัยเริ่มแรก ดังเช่นสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส และเจ้าพระยา พระเสด็จสุเรนทราธิบดี เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการจัดการศึกษาด้านการงานอาชีพ เพื่อลดค่านิยมในอาชีพรับราชการและเพื่อการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ จึงได้กำหนดวิชาดังกล่าวลงใน หลักสูตรประถมศึกษาเมื่อ พ.ศ. 2454 ซึ่งตรงกับพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า เจ้าอยู่หัว และแนวคิดของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี เสนาบดีกระทรวงธรรมการในรัชสมัยของ พระองค์ แนวนโยบายดังกล่าวจึงได้รับการสืบทอดต่อมา เป็นอย่างดี สำหรับสภาพการณ์ที่มีอิทธิพล ต่อพัฒนาการของหลักสูตรการงานอาชีพนั้น อาจแบ่งได้ 3 ด้านคือ ด้านสังคม เศรษฐกิจ และการ เมือง ในด้านสังคมนั้นได้แก่ พื้นฐานทางการประกอบอาชีพและค่านิยมในอาชีพรับราชการของคนไทย ตลอดจนผลสืบเนื่องมาจากนโยบายการจัดการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ 5 ด้านเศรษฐกิจได้แก่ผล กระทบจากการรุกรานทางการทหารและ เศรษฐกิจของจักรวรรดินิยมตะวันตก การที่ผู้นำประเทศ เห็นความสำคัญของการทหารและการเมืองมากกว่าการเศรษฐกิจ ตลอดจนการพัฒนาการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจ ส่วนในด้านการเมืองนั้นได้แก่การปรับปรุงและพัฒนาประเทศให้ทัดเทียม นานอารยประเทศในสมัยรัชกาลที่ 5 แนวความคิดของบุคคลสำคัญทางการศึกษา และนโยบาย การจัดการศึกษาของรัฐบาลสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง

พัฒนาการของหลักสูตรการงานอาชีพในระดับประถมศึกษาที่จัดว่ามีลักษณะ เด่นนั้น เริ่ม จากการเสนอแนะให้ครูสอนวิชาอาชีพตามความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นในหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับที่ 1 ที่เรียกว่ากฎพิภักดิ์สำหรับการศึกษาเป็นหลักสูตรในโรงเรียนมูลสามัญ พ.ศ. 2435 การ กำหนดให้วิชาการทำงานอาชีพเป็นวิชาเลือกบังคับ ซึ่งได้กำหนดความมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา อัตรา เวลาเรียน กระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผล ในหลักสูตรสามัญศึกษา ร.ศ. 130 ทั้ง 3 ฉบับ คือ หลักสูตรชายและหญิง หลักสูตรชายและหลักสูตรหญิง ต่อมาก็ได้มีการ จัดชั้นประถมศึกษาสามัญปีที่ 4-5 ให้เด็กเรียนชายได้ เรียนวิชาการทำงานอาชีพหลายสาขาและ เนื้อหาตาม ความเหมาะสมกับวัยและสภาพท้องถิ่น โดยวางมาตรการการวัดและประเมินผลไว้อย่างชัดเจนใน หลักสูตรประถมศึกษาชายของประมวลศึกษามาตร 2 หลักสูตรสามัญศึกษา พ.ศ. 2464 การกำหนด หลักสูตรวิชาชีพในหลักสูตรประเภท ข. สำหรับนักเรียนที่มีสภาพไม่เหมาะสมที่จะ เรียนวิชาสามัญ

ในหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2498 การกำหนดหมวดทัศนศึกษาให้นักเรียนในชั้นประถมศึกษาตอนปลายได้เรียนวิชาการงานอาชีพทั้งที่เรียนเพียงปีเดียวและเรียนติดต่อกันทั้ง 3 ปี ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ในหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2503 และการจัดกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นกลุ่มประสบการณ์หนึ่งที่มีความสำคัญ เท่ากับกลุ่มประสบการณ์อื่น และมีสาระสำคัญในองค์ประกอบของหลักสูตรครบถ้วนทั้ง เนื้อหาและกระบวนการในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

การพัฒนาการของหลักสูตรการงานอาชีพในระดับประถมศึกษามิได้ เป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ เท่าที่ควรนั้นอาจ เป็นเพราะว่าสถานการณ์ของบ้าน เมืองมิได้ เป็นไปอย่างราบรื่น โดยเฉพาะในระยะหลัง เปลี่ยนแปลงการปกครองที่มีการ เปลี่ยนคณะผู้บริหารประเทศเนืองๆ ทำให้นโยบายการศึกษาขาดความต่อเนื่อง การเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาทุกระดับ ตลอดจนการให้ความสำคัญต่อการจบประโยคประถมศึกษาเพื่อความพร้อมสำหรับการ เป็นพล เมืองดีในระบอบประชาธิปไตยมากกว่าคำนึงถึงการประกอบอาชีพ เพื่อปากท้องของประชาชน

ถึงแม้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 จะให้ความสำคัญต่อการเรียนวิชาการงานอาชีพมากเป็นพิเศษ โดยจัดวิชาดังกล่าวให้มีอยู่ใน 2 กลุ่มประสบการณ์คือกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพกับกลุ่มประสบการณ์พิเศษ แต่จากการศึกษา วิจัย วิเคราะห์ ประเมิน และติดตามผลการจัดการ เรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์ดังกล่าวของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบว่ายังไม่บรรลุตาม เป้าหมายของหลักสูตร เพราะประสบปัญหาและอุปสรรคหลายด้าน ทั้งปัญหาด้านนโยบาย ปัญหาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ปัญหาด้านประสิทธิภาพของการจัดและดำเนินการศึกษา ปัญหาด้านหลักสูตรและ เอกสารประกอบหลักสูตร ตลอดจนปัญหาด้านค่านิยมของสังคม ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ เป็นปัญหาของการจัดหลักสูตรการงานอาชีพในทุกยุคสมัย ผู้วิจัยจึงคิดว่าหากจะให้การ เรียนการสอนวิชาเหล่านี้ได้รับผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพได้ ก็จะต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้นให้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเสียก่อน มิใช่จะแก้ไขและปรับปรุง เปลี่ยนแปลงแต่ เฉพาะตัวหลักสูตรอย่างเดียว นอกจากนั้นยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีต่างๆ ก็เป็นส่วนสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรวิชาการงานอาชีพ